

**...hlasovací soutěž o nejlepší premiéru mladých skladatelů
uvedenou Orchestrem BERG v roce 2013**

HLASUJTE o nejlepší skladbě se svou třídou!

10. ledna – 21. února 2014

- 5 skladeb – 6 mladých českých skladatelů
- live nahrávky z premiér v podání orchestru BERG
- soutěžní skladby na CD a internetu
- **NOVINKA! Interaktivní materiály SMART NOTEBOOK k jednotlivým skladbám do výuky na ZŠ** na našich stránkách **zdarma** ke stažení:
www.berg.cz/nuberg13 skoly.html

NUBERG DO ŠKOL

Prostřednictvím projektu NUBERG do škol se mnohdy vůbec poprvé otevírá dětem a studentům svět soudobé hudby. A čím dříve se děti a mladí lidé s touto hudbou seznámí, tím snáze jí porozumí. Vydejte se se svými žáky na dobrodružnou cestu světem současné české hudby a pošlete skladbám hlasy!

NUBERG HRAVĚ / aneb SMART NOTEBOOK

I my chceme hudbou bavit... Proto jsme pro Vás letos ve spolupráci ZŠ Aloisina výšina Liberec připravili interaktivní materiály Smart Notebook, vhodné pro všechny ročníky ZŠ. Neváhejte a zkuste s námi udělat hodiny hudební výchovy ještě zajímavější a pestřejší.

VYHRAJTE S NÁMI!

Zašlete nám originální foto z hodin Vaší hudební výchovy a my Vás zařadíme do slosování o zajímavé ceny! Nejlepší příspěvky z hodin ze **smart notebookem losujeme zvlášť!**

HLASUJTE

Stejně jako v minulých letech i letos můžete hlasovat **online** na **www.nuberg.cz**. nebo prostřednictvím hlasovacích lístků, na jejichž zadní stranu nám studenti mohou napsat vzkaz. **Hlasovací lístky** pošlete **do 21. února** na adresu:

Orchestr BERG, Bílinská 494/3, 190 00 Praha 9, Česká republika

Kontakt:

Nada Hrachovcová

E: nada@berg.cz

M: +420 777 66 79 57

Užitečné informace o soutěžních skladbách

- (1) Jakub Rataj: **Proraketon** 14:16
- (2) Jan Šikl: **Skrytý půvab hydrometeorologie** 11:33
- (3) Michal Rataj: **Spatialis** 11:17
- (4) Michaela Plachká & Tomáš Pálka: **in-den-BERG-en** 10:16
- (5) Martin Klusák: **In paradisum** 12:06

Jakub Rataj > Proraketon

premiéra 22. 4. 2013 | Centrum současného umění DOX, Praha
Orchestr BERG, Jakub Rataj, Michal Cimala – raketon, Peter Vrábel – dirigent

Autor o své skladbě:

Skladba **Proraketon** využívá nového hudebního nástroje – raketonu, který je charakteristický především svou barvou zvuku. Tu jsem se snažil propojit se zvukem orchestru tak, aby mezi sólovým nástrojem a orchestrem vznikl dialog, ve kterém raketon dává orchestru impuls. Tento impuls /krátký hudební motiv/ následně orchestr zpracovává a proměňuje. Výsledný dialog navíc umocňuje rozdělení orchestru do skupin, u nichž jsem kladl důraz zejména na jejich dynamický průběh, výběr tónů a artikulaci. Proměna dynamiky a souzvuku v čase se tak stávají základním formotvorným prvkem celé kompozice.

Pohledem dirigenta:

Skladba je velmi zajímavá z hlediska barvy, použití různých nástrojových technik a to zejména v samotném závěru smyčcových nástrojů.

O raketonu:

Raketon je předposledním z řady designových prací výtvarníka Michala Cimaly, zabírajících se vizuálem nových strunných nástrojů. Dvojtónový raketon představuje vrchol této série, na které autor pracoval téměř deset let. První nástroj této řady zvaný „Berlino“ vytvořil autor pouze ze zbytků odpadových rour, přičemž raketon, fungující na principu elektrické kytary, má svůj předobraz v jednostrunném brazilském nástroji zvaném „berimbau“. Struny si autor vypůjčil z klavíru, ovšem zvukově připomínají spíš violoncello. K jejich rozeznění dochází nejen prsty či smyčcem, ale také za pomoci paliček či ručního šlehače, který v kombinaci se snímačem raketonu vytváří nové zvukové možnosti.

Videokázka hry na raketon: <http://vimeo.com/68306099>

Jan Šikl > Skrytý půvab hydrometeorologie

premiéra 17. 6. 2013 | Třačka Gallery, Praha
Orchestr BERG, Peter Vrábel – dirigent

Autor o své skladbě:

Skrytý půvab hydrometeorologie přináší skladbu inspirovanou počasím, jeho stálostí i proměnlivostí. Fenomémem přírody, který nás nepřestane fascinovat svou krásou, silou i vnitřní logikou. Jakkoliv se jej budeme snažit zpřehlednit, definovat a předpovídat, něco nám bude stále unikat, protože se budeme zabývat fenoménem samotným, vytrženým z kontextu vztahu, ke kterému jsme byli přizváni a který měl být naplněn především vzájemností a

životem. Moje skladba končí v tichosti, stejně jako začala, jen se zkušeností několika minut uplynulé hudby, v nejistotě, jestli měla smysl, či mohla dopadnout jinak.

Z hlediska stavby byly pro mne důležité tři prvky. Za prvé pásmo, ve kterém nechávám jednotlivé hráče tvořit konkrétní rytmizace daných not. Vzniká tak řízený chaos, avšak mnohem živější, než jaký bych mohl kdy vytvořit konvenčním zápisem. Druhým je jemná hranice mezi konsonancí a disonancí. Baví mě poslouchat, jak některé souzvučky, považované běžně za disonantní, znějí najednou libozvučně, když je jim dán prostor a jsou postaveny do zvláštního kontextu, často tiché dynamiky a pomalého tempa...(to je přece nesmírně krásný a poučný princip!). A konečně třetí stavební prvek je něco jako katarze v hudebním myšlení. Mám potřebu do hudby umisťovat jakési archetypální nápěvy, hudební témata libozvučná, jednoduchá či konzervativní ve stavbě. Taková, ze kterých mohla hudba povstat a ke kterým se může zase navracet. Zápasím tak možná lehce s kýčem, ale i tahle jemná hranice mě baví.

Zajímavosti ke skladbě:

Přijatelnějšího zvuku se autorovi podařilo docílit ve skladbě i u čtvrttónů, které mají ve výsledku mnohem přijatelnější a jemnější zvuk, než jakým k nám běžně promlouvají.

Jejich obvykle drsný a řezavý zvuk zahalil skladatel do tichých pomalých kroků.

V nástrojovém obsazení skladby se vedle smyčcového orchestru (housle, violy, violoncella a kontrabas) a bicí nástrojů (tam-tam, velký buben, tyčové zvony, krotály) vyjímá také elektrická kytara, jejíž zvuk se nenásilně pojí se zvukem orchestru a vnáší tak do něj klid a harmonii.

Michal Rataj > Spatialis

pro komorní orchestr a live electronics

Premiéra: 16. 9. 2013 | Fakulta architektury ČVUT v Praze

Orchestr BERG & Michal Rataj – live electronics & Peter Vrábel – dirigent

Autor o své skladbě:

Skladba je napsána pro malý smyčcový orchestr a velkou skupinu bicích nástrojů. Zpravidla známe spíš opačnou situaci, kdy symfonickému orchestru vládne vpředu velké množství houslí, viol, violoncell a kontrabasů – někdy až 60 a bicím nástrojům předsedají velké tympány, doplněné spíše o drobnější nástroje, které často ani nevidíme. V mé skladbě Spatialis je to vše tak trochu jinak. Jenom 10 hráčů na smyčcové nástroje bojuje s velkou skupinou bicích nástrojů, které obsluhují tři hráči. To ale není všechno.

Základem názvu skladby je latinské slovo spatium, které znamená „prostor“. SPATIALIS je tak skladbou o prostoru, skladbou, která zkouší hudebním způsobem prostor prozkoumat, proniknout, rozeznít a k čemuž nepoužívá jen samotné smyčcové a bicích nástroje, ale také „reproduktory“. Osm reproduktorů, rozmístěných všude kolem posluchačů i nad nimi. Především bicí nástroje jsou pak těmi, které jsou různým způsobem v různých částech skladby rozesílány do tohoto reproduktorového orchestru. Ten kolem nás vytváří něco jako „znějící umělý prostor“.

Mimo prostor vlastního orchestru se tak ocitnou vibrafon, tom-tomy, templbloky, veliký tam-tam, marimba, xylofon i čínský gong. Jejich bohatou škálu doplňují v orchestru pak také ještě veliký basový buben a řada činelů.

První část skladby představuje jakýsi souboj mezi smyčcovými a vybranými bicími nástroji. Druhá část vzlétne „vzhůru“, rozehraje ty nejvyšší tóny velkého tam-tamu a čínského gongu, aby nám mohla nechat spadnout na hlavu jejich malinké zvukové střípky rozdrobené počítačem, který posílá zvuky do reproduktorů. To jen dokazuje, jak velikým pomocníkem může být počítač, když je zapotřebí proměňovat zvuk...

Královnou třetí části se stává marimba - dřevěný bicí nástroj s temným plným zvukem, kolem kterého se jemně proplétají tiché smyčce. Z nehlubších tónů se celá část postupně posouvá

do nejvyšších poloh orchestru, jakoby v nás chtěla vyvolat pocit, že celý zvuk chce uletět kamsi do nebe, pryč z prostoru, ve kterém se nacházíme...

Pohledem dirigenta:

V této kompozici se hudba dostává ze svých běžných akustických možností do dalších prostorových dimenzí. Nic není ponecháno náhodě, všechny zásahy do akustického prostředí jsou promyšlené, dopředu vyzkoušené a autor je uplatňuje živě během koncertu.

Tomáš Pálka & Michaela Plachká > in-den-BERG-en

prostorová kompozice

Premiéra: 11. 11. 2013 | Veletržní palác – Studio Hrdinů, Praha
Orchestr BERG, Peter Vrábel – dirigent

Kompozice vznikala jako společné dílo dvou autorů – Tomáše Pálky a Michaely Plachké. Jejich hlavním inspiračním zdrojem byla klidná atmosféra, ticho a krystalický vzduch bavorských Alp, kde oba již druhým rokem žijí.

Autoři o své skladbě:

“Máme za sebou mnoho společných projektů, elektroakustických kompozic a různých mezižánrových spoluprací. Orchestrální skladbu jsme však spolu psali poprvé, i když naše světy jsou si kompozičně blízké a v lecčems se doplňujeme. Výhodou společné domácnosti pro takové projekty je i to, že jsme se prakticky kdykoli mohli o kompozici pobavit. Naše společná skladba odráží koncentraci a znovunalezený klid pro práci a to, co nás dlouhodobě naplňuje.

Skladba je rozčleněná do tří vrstev – prostorů, které na sebe navazují nebo se vzájemně doplňují. Komorní smyčcový orchestr jako nositel hlavních myšlenek na pódiu, malý ansámbl umístěný na balkóně z pravé strany pak jako určité echo a prvek přinášející vlastní nápady. Třetí element tvoří hráč na bicí nástroje, který je schovaný v prostoru pod úrovní hlediště. Nevidíme ho, pouze slyšíme, podobně jako třeba vnitřní hlas. Celek kompozice je vystaven právě na základě těchto tří vrstev, stejně tak jako naše životní cesty reprezentují styčné roviny skupiny, jednotlivce a vnitřního hlasu. Všechny mají svůj význam a formují nás ve vztahu ke společnosti i ve vztahu k duchovním hodnotám.

Hudebníci kromě toho, že hrají na vlastní nástroj, také v určité části skladby kolektivně deklamují text. Jde o rytmizovaný komplementární šepot na stále se opakující slabiky (ša, ča, ta, ka), jako jakási metafora zvuků hor (šustění listí, šumění vody, ševlení větru).

Princip echa je vystižen dvěma způsoby. První je prostorové echo mezi nástroji na hlavním pódiu a kvartetem sedícím na balkóně. Druhý je určité rozladování tónů a souzvuků, podobně jako echo, které nikdy neslyšíme naprosto stejně jako původní zvuk.

Zajímavosti ke skladbě:

Hráč na bicí hraje na vibrafon nejen paličkami, ale také kontrabasovým smyčcem. Vzniká efekt podobný hře na smyčcový nástroj – tzv. prodlevový tón.

Souzvuky se objevují většinou v kvintových a kvartových intervalech, což autorům umožňuje hojně využít hry na prázdné struny (kvintové ladění houslí, viol, violoncell, kvartové ladění kontrabasu).

Martin Klusák > In paradisum

1. Libera me (elektroakustická stopa)
2. In paradisum (pro chlapecký soprán, 6 skleniček a komorní orchestr)

Premiéra: 9. 12. 2013 | Anežský klášter, Praha
Orchestr BERG, Václav Preisler – chlapecký soprán, Peter Vrábel – dirigent

Autor o své skladbě:

„Skladba In paradisum je neoficiální rekviem za ty, kdo zcela ztratili veškerou naději. Věřím, že i jim se po té nejtemnější noci zjeví světlo“.

Skladbu jsem složil pro komorní symfonický orchestr. Konkrétně v tomto případě to znamená, že každá orchestrální nástrojová sekce je zde zastoupena jen jedním hráčem. Představme si tedy středně velkou kapelu, která hýří zvukovými barvami, ozvláštěnou ještě navíc i o hru na skleničky.

In paradisum čerpá z fyzikálních principů vlnění a harmonických vztahů mezi tóny, jejichž pochopení je pro skladatele velice důležité. Zvuk jako neuchopitelná veličina, jejíž existenci nemůžeme popřít, protože ji bytostně cítíme.

Pohledem dirigenta...:

Ve skladbě cítím dvě části: první část představující beznaděj a druhou, která přináší světlo jako hledání ztracené naděje.

Skleničky přesně vyladěné určitým množstvím vody vytvářejí harmonický podklad orchestru, jakési nepřetržité echo, přičemž vzniká zajímavý celek postavený na alikvotní řadě tónů a rytmické pulzaci.